

Overweging.

'Gij zult de Heer uw God liefhebben met heel uw hart, met heel uw ziel en met heel uw verstand'.

Zo luidt het eerste gebod van de tien geboden die Mozes op de berg Horeb (Sinai) ontving.

En het tweede gebod is net zo belangrijk als het eerste: 'Heb uw naaste lief als uzelf'.

Over deze twee geboden, die in feite slechts één gebod zijn - gaat het vandaag in de Bijbellezingen.

Laten we bij het OT beginnen: Dat zegt dat het je houden aan de tien geboden echt niet enorm moeilijk is of zo. Het is echt niet te veel gevegd, vindt Mozes. Het is goed te doen.

In de praktijk van alledag kun je ze volbrengen. Het je houden aan de tien geboden vraagt echt geen bovenmenselijke inspanning. Het ligt niet buiten het bereik van ons, gewone mensen, niet over zee of zo, of in de hemel. Integendeel, 'het (woord) is dichtbij', in uw mond en in uw hart; gij kunt het volbrengen'.

Wat betekent dat nou precies: 'het woord is in uw mond'? Dat betekent, dat wij ermee vertrouwd gemaakt kunnen worden, door het te horen (zoals wij zojuist deden), door het te lezen (zoals mensen thuisdoen, m.n. uit de protestantse traditie) en door het te doen. Hier en nu, vandaag, zonder uitstel. Het met de mond belijden van dingen is geen kunst, ze te doen, daar gaat het om in het geloof.

'Het woord ligt ook in uw hart', staat er vervolgens. Vind u dat niet mooi? Binnenin onszelf, van binnen weten we vaak feilloos wat goed is en wat niet deugt. Onze intuïtie, ons 'hogere zelf' of hoe je het ook noemen wilt, vertelt ons vaak exact wat we moeten doen en wat we beter kunnen laten. We hebben onszelf soms aangeleerd er niet meer naar te luisteren; dat hebben we onszelf afgeleerd, omdat de confrontatie met onszelf anders te pijnlijk is. Maar het feilloos weten van goed en van kwaad ligt nog steeds in ons, in ons hart. Niet voor niets hebben we daarvoor een prachtig woord: (ik heb het altijd al) geweten.

De tien geboden uit het OT, aan Mozes gegeven, zijn niet bedoeld als een knellend keurslijf, maar als oriënterende wegwijzers. En vergeet daarbij dan niet dat het er vooral om gaat of ze ook in praktijk worden gebracht. Uiteindelijk gaat het om het doen, om het volbrengen.

Jezus is in die zin ook een doemens en daarmee een kind van zijn eigen traditie. Dat vertelt ons het evangelie van vandaag. Er komt weer eens een wetgeleerde op het pad van Jezus. Met een bekende, zogenaamd serieus gestelde vraag, maar alleen maar gesteld in de hoop dat Jezus dingen zal zeggen die in strijd zijn met het joodse geloof. Flemend, je hoort het hem bijna poeslief zeggen, vraagt hij: 'Meester wat moet ik doen om het eeuwig leven te verwerven?' Jezus doorziet de bedoeling van de vraag en speelt de bal terug: 'Wat staat er geschreven in de wet? Wat leest ge daar?' En dan dreunt de wetgeleerde braaf het antwoord op: 'Gij zult de Heer uw God beminnen met geheel w hart, en met geheel uw ziel, met al uw krachten en geheel uw verstand en uw naasten gelijk uzelf'.

Nee, de brave borst kent zijn zaakjes. Daar ligt het niet aan. Ook dat doorziet Jezus en hij zegt dan ook droogjesweg: 'Uw antwoord is juist. Doe dat en u zult leven'.

In dat 'doe dat' zit hem natuurlijk de kneep. De wetgeleerde laat zich echter niet zo gauw uit het veld slaan en vraagt vervolgens: 'Maar wie is dan mijn naaste?' Hij wil er nog niet aan. Dan komt het

welbekende verhaal van de barmhartige Samaritaan. De priester en de leviet - dat is een tempeldienaar - voelen zich te heilig of te hoog of te belangrijk om hulp te bieden. Ze zijn immers op weg naar de tempel om daar in de liturgie voor te gaan en stel je voor dat die man op de grond dood is; ze zouden hun heilige handen maar verontreinigen.

Nee, dan die Samaritaan. In de ogen van de joden, zeker in de ogen van de priesterklasse en van de levieten, een heiden, een ongelovige, iemand met wie ze niets te maken willen hebben, een outcast. Die stopt en helpt. Die kijkt niet weg, maar volbrengt het eerste en voornaamste gebod. Die denkt niet, maar doet. Hij doet wat zijn hart hem ingeeft.

Als Jezus zijn verhaal uitverteld heeft, zegt hij tegen de wetgeleerde: 'Ga nu en doet gij evenzo'. De hoge joodse man krijgt door Jezus een heidense Samaritaan tot voorbeeld gesteld. Dat moet hem zeer pijnlijk getroffen hebben.

Tot slot: luister naar het volgende gedicht: een moderne versie op het aloude thema van de barmhartige Samaritaan:

De eerste automobilist zag het wrak in de berm;

zij keek weg, want 'als ik stop, mis ik mijn afspraak'.

De tweede automobilist zag het wrak in de berm;

hij keek weg, want 'als ik stop, moet ik misschien getuigen'.

De derde automobilist zag het wrak in de berm;

zij keek weg, want: 'stel je voor dat er nog iemand in zit, doodeng'.

De vierde automobilist zag het wrak in de berm;

hij keek weg: 'want ik zou me geen raad weten met een dode of gewonde'.

De vijfde automobilist zag het wrak in de berm;

en dacht helemaal niets.

De zesde automobilist zag het wrak in de berm

en dacht: 'weer zo'n snelheidsmaniak' en reed door.

De tiende automobilist, een gastarbeider, zag het wrak in de berm

en stopte. Hij wrikte een verwrongen portier open

en trok voorzichtig een zwaargewonde naar buiten.

Hij miste zijn afspraak. Hij maakte zijn handen vuil.

Hij moest nog eens voorkomen om te getuigen.

Zo maakte hij zichzelf tot de naaste van het slachtoffer.